

16. Січинський В. Знаки українських видавництв / Володимир Січинський. – Прага : З'їзд Бібліотекарів і Приятелів Книги в Празі, 1926. – 24 с.
17. Січинський В. Конспект історії всесвітнього мистецтва : [частина 1 : До ренесанса] / В. Січинський. – Прага : Сіяч, 1925. – 264 с.
18. Січинський В. Конспект історії всесвітнього мистецтва : частина 1 : До ренесанса : з альбомом «Стили» / В. Січинський. – Прага : Сіяч, 1928. – 351 с.
19. Труды русской, украинской и белорусской эмиграции, изданные в Чехословакии в 1918–1945 гг. [Текст] : (библиогр. с биогр. данными об авт.). Т. 1, ч. 1. – Прага, 1996. – 424 с.
20. Труды русской, украинской и белорусской эмиграции, изданные в Чехословакии в 1918–1945 гг. [Текст] : (библиогр. с биогр. данными об авт.). Т. 1, ч. 2. – Прага, 1996. – 849 с.
21. Труды русской, украинской и белорусской эмиграции, изданные в Чехословакии в 1918–1945 гг. [Текст] : (библиогр. с биогр. данными об авт.). Т. 1, ч. 3. – Прага, 1996. – 1472 с.
22. Українська культура [Текст] : зб. лекцій / за ред. Д. Антоновича. – Подєбради : Укр. Техн.-Господар. Ін-т позаочного навчання, 1940. – 335 с.
23. Українська культура [Текст] : лекції / за ред. Д. Антоновича ; упоряд. С. В. Ульяновська ; вст. ст. І. М. Дзюби ; перед. сл. М. Антоновича ; дод. : С. В. Ульяновської, В. І. Ульяновського. – Київ : Либідь, 1993. – 592 с.
24. Щербаківський В. Матеріали до історії українського мистецтва : (іконостас церкви гетьмана Данила Апостола в с. Сорочинцях) / Вадим Щербаківський. – Прага : Українське історико-філологічне товариство, 1944. – 69 с.
25. Щербаківський В. Основні елементи орнаментативної української писанки та їхнє походження : студія / Вадим Щербаківський. – Прага : Українське історико-філологічне товариство, 1925. – 33 с.
26. Щербаківський Д. Українське мистецтво : Буковинські і галицькі дерев'яні церкви, надгробні і придорожні хрести, фігури і каплиці / Данило Щербаківський. – Київ ; Прага : Український громадський видавничий фонд, 1926. – 62 с.
27. Les Artistes du studio de Prague [Текст] : Група Празької студії. Вип. 1. – Прага, 1925. – 35 с. – (Сучасне українське мистецтво).

В статтє рассматриваются вопросы издания литературы по искусству украинской эмиграцией в период 20–30-х годов XX в. в Чехо-Словацкой Республике. Особое внимание уделяется изданиям о мастерах украинского изобразительного искусства, институциям и отдельным деятелям украинской культуры, которые занимались издательством литературы по искусству.

Ключевые слова: книгоиздание, украинская эмиграция, изобразительное искусство, Чехо-Словацкая Республика.

The article describes the questions of publishing the art literature by the Ukrainian emigration during the 20–30th of the 20th century in Czecko-Slovak Republic. The special attention is paid to the editions about the masters of the Ukrainian art, institutions and some personalities, which published the art literature.

Key words: edition, Ukrainian emigration, art, Czecko-Slovak Republic.

УДК 681.85:398 (477) : (7)

Наталія Федорняк

ЗВУКОЗАПИСИ УКРАЇНСЬКОГО ФОЛЬКЛОРУ В ПІВНІЧНІЙ АМЕРИЦІ. ІСТОРИЧНА ЕВОЛЮЦІЯ І ЖАНРОВА ТИПОЛОГІЯ

Стаття розглядає історію аудіопублікацій української етнічної музики в Північній Америці. Висвітлено характерні особливості кожного періоду звукозапису. Виділено основні звукозаписуючі фірми і їхня продукція, персоналії виконавців, збирачів, репертуар, жанрові і стильові напрями.

Ключові слова: українська діаспора Північної Америки, звукозаписи, український музичний фольклор.

Українська традиційна етнічна музика, яка віками плекалася в середовищі українських селян представлена різними формами і жанрами автентичного необробленого музикування. Це і архаїчні обрядові мелодії, і багатоголосся народних жіночих хорів у відповідній манері звуковидобування, і віртуозні танцювальні ритми інструментальних капел музик, і епічні твори мандрівних сліпців кобзарів і лірників тощо.

© Федорняк Н., 2015.

Сучасність приносить в наше життя новітні цифрові технології і переважальний вплив масової культури, що відображає зниження інтересу до культурних першоджерел нації. Але завдяки справжнім поціновувачам автентичного мистецтва воно все ж таки продовжує функціонувати, можливо, у дещо зміненому, вторинному вигляді. Однією з форм популяризації, окрім безпосереднього представлення мистецтва у живому виконанні, залишається його звукозапис. Через багатство форм і добру збереженість український фольклор від початку звукозапису викликав жвавий інтерес видавців, зокрема європейських та американських, які неодноразово ініціювали випуск спочатку грамплатівок, а потім компакт-дисків української етнічної музики.

В Україні аж в кінці ХХ століття почався процес продукування етнічних альбомів. В цей час нарешті осягнулося розуміння майже повної втрати за деякий час носіїв живої традиції, оскільки зараз це вже останнє покоління сільських музикантів і співаків. Однак, на відміну від закордонних звукових видань, які зареєстровані у дискографіях, в Україні донедавна були відсутні дискографії фольклорної музики. Аж у 2010 році Ірина Клименко створила реєстри тиражованих звукозаписів традиційної сільської музики в автентичному виконанні, тобто дискографію української етномузики [4]. Накопичена інформативна база описує майже 600 звукових проєктів, включає всі формати аудіовидань ХХ – ХХІ століть – грамплатівки (319 короткограйних, 65 довгограйних), касети з магнітною плівкою (29), лазерні компакт-диски (159), фільми на плівках і компакт-дисках (11), веб-публікації в Інтернеті (13 підбірок). Реєстр охоплює як всі етнографічні регіони України, так і регіони поселення українського етносу поза його державними межами – Берестейщину, Бойківщину, Кубань, Лемківщину, Надсяння, Підляшшя, Пінщину, русинів Закарпаття, а також українську діаспору Америки, Канади, Росії, Хорватії. Ця дискографія є основним джерелом нашої наукової статті-узагальнення, оскільки тут вміщений величезний теоретичний матеріал, що стосується, власне, аналізу звукозапису етномузики в Північній Америці. Дослідженням звукозаписів українського фольклору західної діаспори присвячені також роботи В. Дутчак [2], Г. Карась [3], Р. Климаша [7, 8], В. Максимовича [1], Р. Споствуда [9, 10] та ін.

Отже, метою роботи є характеристика основних особливостей функціонування звукозапису української етномузики в Північній Америці.

Видавнича діяльність української діаспори розпочалася у 1920–1930-ті роки внаслідок виявлення мистецьких потреб покоління першої хвилі еміграції кінця ХІХ – початку ХХ століття. Очевидно молода генерація американських українців хотіла бути оточеною своєю старокрасною батьківською культурою, в першу чергу музичною. Це, власне, проявилось на тлі несприйняття запропонованої широким верствам популярної продукції. В цей час молода фонографічна промисловість зрозуміла потенційні смаки нових американців, які могли б створити значний попит на ринку через записи локальної етнічної музики. Стрімкий злет етнічно-музичної продукції підкріпився щасливим збігом обставин: культурно налаштований соціум українських іммігрантів зустрівся із світом технічних новинок і вільного ринку, керованого попитом. Цей попит сприяв етнічним звукозаписам, які продукувались поряд із «артистичними», але були більш затребувані і привабливіші. Р. Споствуд дослідив, що «в державі з дивними звичаями і вартостями, де різні люди розмовляли незрозумілими мовами, фонограф міг і надавав спосіб емоціонального повернення до свого краю. Платівки зі знайомими співанками зміцнювали традиційні цінності і почуття власної вартості серед емігрантів» [9].

Початком відліку записів української етномузики в Америці вважається перший звукозапис видатного народного скрипаля Павла Гуменюка із розповіді нью-йоркського власника книгарні «Сурма», натхненника видавничої справи Мирона Сурмача [6]. М. Сурмач продавав українські платівки популярного загальноприйнятого наповнення серед українців-емігрантів, які, на жаль, не відповідали їхнім смакам, оскільки останні виховувалися в традиційному сільському культурно-музичному середовищі і високо цінували старовинну музику і обряди, яка стала особливо дорогоцінною в іншому суспільно-культурному оточенні. П. Гуменюк товаришував із М. Сурмачем від початку 20-х років. І коли менеджер американської фірми Okeh Records розповів про випуск лінії українських дисків із записами живого сільського виконання, М. Сурмач одразу представив йому П. Гуменюка. Гуменюк знайшов інших музикантів і 3 грудня 1925 відбулася перша сесія звукозапису галицьких коломийок і козачок. Ці платівки мали величезний успіх. Інші американські фірми теж почали подібні звукозаписи. Здебільшого вони записували українські народні пісні і танці, виконані традиційно так, як в селах.

Ще перед Першою світовою війною продаж платівок і фонографів серед еміграційних верств став популярним бізнесом [5]. Головними виробниками платівок етнічної музики були компанії

«Victor» і «Columbia» разом зі спорідненими «Okeh», «Brunswick» та іншими. У 1914 році після початку Першої світової війни всі звукозаписуючі фірми почали мистецьку роботу з людьми, які імігрували і активно включилися в культурне життя української спільноти. Отже більшість записів зроблено за участю еміграційних музик і співаків в студіях передусім Нью-Йорку та інших міст.

Продукцією згаданих фірм були грамофонні платівки на 78 об/хв. На одній їх стороні вміщувалось не більше 5 хвилин звучання (діаметр 300 мм) або 3 хвилини, тобто могли бути записані тільки короткі твори або скорочені версії довгих. Отже, кожен диск 20–40-х рр. – це 2 музичні твори або тематичні сценки або один твір, розділений на 2 частини.

Найбільше українських звукозаписів в Північній Америці випустила рекордингова фірма «Columbia» за період 1902-1952 рр. (платівки також розповсюджувалися і в Канаді). Сума всіх українських платівок в етнічних серіях становить близько 600, а якщо враховувати етномузикологічний фактор «артистичного» виконання, то їхня кількість зменшується в двічі.

Другою за кількістю виданих українських платівок на весь північноамериканський ринок була компанія «Victor», яка від 1912 року почала випускати записи місцевих співаків і артистів. Незважаючи на проблемність визначення точної кількості українських записів через складне серійне позначення своїх етнічних платівок, на підставі фірмових каталогів і колекцій платівок С. Максим'юка нараховано близько 300 дисків розміром в 10 і 12 дюймів. Там записано різними церковними хорами і малими театральними групами досить багато релігійних, обрядових, звичаєвих і традиційних пісень.

З 1921 по 1930 рік українські записи у виконанні місцевих американсько-українських митців видавала американська фірма «Odeon/Okeh», кількість платівок сягає близько 120. У 1922- 1924 роках 48 українських платівок випустила на ринок американська фірма «Brunswick». Найменше – тільки по декілька українських платівок і валків випустили фірми «Edison» та «Emerson» на початку 1920-х.

Перед 1925 роком конкурентом платівок стало радіо [1]. Але в наступні роки попит різко зріс, платівки розходилися великими накладками, рекордингові компанії продукували велику кількість продукції, сягнувши рекорду в 1930 р. На початку 30-тих цей показник знову знизився у зв'язку з економічною кризою і гальмуванням масової еміграції до Америки (Еміграційний Акт 1924 р), що спричинило гальмування росту ринку етнічної музики. Пізніше, коли друге покоління емігрантів загубило зв'язок з традиціями рідного краю і не потребувало відповідної музики, американізувалося, а перше вимирало – попит впав. 1939 року діяльність української діаспори занепала.

Основний репертуар звукозаписів складають танцювальні п'єси, тематичні пісенно-обрядові композиції у вигляді драматичних сценок, переважно жартівливих, а також популярні пісні з інструментальним супроводом. Платівки записували професійні інструментальні групи («оркестри») і співаки – здебільшого солісти, рідше – дуети. Незважаючи на схильність до театралізації, репліки в драматичних сценках витримані в сільському стилі. Найбільш продуктивними у видавничій діяльності були Стефан Шкимба, Павло Гуменюк, брати Голутяки-Кузяни, Ілля Цьорох та інші.

Беззаперечним лідером з-поміж виконавців цього періоду був скрипаль Павло Гуменюк, який записав понад 200 платівок й у 1990-х рр. був пошанований монографічним перевиданням його найкращих записів. Оркестри, у яких він грав першу скрипку, мають нетрадиційний склад інструментів, і лише його скрипкова партія зберігає стилістику народного музикування.

Особливістю матеріалів цього періоду є відсутність паспортизації – вихідних даних про виконавців, місцевостей їх походження. Орієнтиром служать безпосередньо назви творів за якими можна локалізувати їх до певних місцевостей чи областей. Наприклад, «Полька з Галичини», «Подільська полька», «Тернопільська мазурка», «Аркан Коломийський», «Козак Жидачівський» тощо.

Склад виконавських оркестрів чи капел різноманітний, але, звичайно, позначений впливом міського музикування, а, можливо, і відсутністю виконавців на певних традиційних інструментах. Часто до групи входили тромбон, акордеон, гітара, фортепіано, ударні тощо. Але все ж і в цих випадках основою залишався трискладовий прототип троїстих музик, типової сільської західноукраїнської інструментальної групи. Це солююча перша скрипка (ім'я першого скрипала завжди вказують), рідше – кларнет, акомпануюча скрипка-втора, бас (автохтонно – бас, басоля, в емігрантських капелах – контрабас або віолончель).

Серед обрядового репертуару виділяються весільний комплекс, записи пісень різдвяного і весняного циклу. Кілька видавничих серій спеціально присвячені весільному обряду. Це проекти П. Гуменюка і Є. Жуковського «Українське весіле», «Українське весілля в Америці» тощо, С. Шкимби «Лемковське весілля», «Циганське весілля», трупи І. Цьороха «Карпато-руське весілля»

тощо. У весільних театралізованих обрядах переважають побутові репліки і танцювальна музика відповідно до сюжету, а справжні весільні наспіви зустрічаються рідко. Як виняток поширена в Галичині обрядова мелодія зустрічається у композиціях П. Гуменюка, Голутяків-Кузянів, групи І. Цьороха тощо. Активно використовуються різні величання, «довголіття».

З річного обрядового циклу привертала увагу твори різдвяної тематики. Відомі етнографічні композиції Є. Жуковського, трупи І. Цьороха, П. Гуменюка, Т. Свистуна, С. Шкимби, які виконувались а capella. Тільки І. Цьороха зацікавили композиції весняно-літнього циклу на тему Великодня, Зелених свят, Купала, жнив. Оскільки учасниками його трупи були і професійні музиканти, і знавці живої традиції, інколи виконання відрізняється значним ступенем композиторської обробки, але і присутнє справжнє автентичне відтворення.

Окремою групою українських емігрантів є лемки. Платівка С. Шкимби «Лемковське весілля» познайомила американський світ із цією етнічною групою. Їхній фольклор записували С. Шкимба, брати Голутяки-Козуняки тощо. Більшість лемківських записів виконувались інструментальними ансамблями з 2-3 скрипок і басів з перевагою танцювального репертуару, однак трапляються декілька справжніх обрядових весільних мелодій, які демонструються автентичним вокалом. Є кілька нетрадиційних аранжувань з незаниманим в лемківській музиці фортепіанним супроводом. Частина платівок зорієнтована на академічне музикування (поліфонічні розспіви, оперна манера співу, хорове багатоголосся).

Під час Другої світової війни запис народної музики не зупинився, але скоротився. Після закінчення війни нових емігрантів, які прибули до Америки, не задовольняли здобутки попередніх років, тому митці почали створювати нові версії етнічної музики, орієнтовані на загальноамериканського слухача. У 1952 році «Victor» і «Columbia» припинили етнічні записи. Цю роботу продовжили малі комерційні фірми, як от книгарні, крамниці, власниками яких були заможні українські емігранти, наприклад «Сурма» (Мирон Сурмач) і «Арка». Їхня робота полягала переважно в переписуванні платівок фірми «Columbia» та інших ранніх фірм.

Період короткограйних платівок закінчився у 1948 році з випуском фірмою «Columbia» першої довгограйної платівки. І. Клименко внесла до Реєстру 319 «малих проектів» української автентичної музики (термін до короткограйних платівок) [4].

Час звучання кожної сторони вінілової довгограйної платівки (за С. Максим'юком) [5] був 20-25 хвилин. Для цього була встановлена стандартна частота обертання платівки 33 1/3 об/хв. Залежно від діаметра диску середня тривалість могла бути від 7–8 хв. до 30 хв. за умови дуже щільної нарізки.

Період 1950–1977 рр. в Америці – перевидання раритетних записів старих платівок. Платівки об'єднували кілька оригінальних малих проектів у тематичні збірки (коломийки, весільні пісні тощо) з 16–26 творів по 8–13 треків на кожній стороні. Випускали їх фірми «Rusalka Records» (1950-ті, власник – М. Сурмач), «Арка», «Camden», «Request Records» (1960-ті).

В 70-х роках в Америці почалося «етнічне відродження» – активне зацікавлення старими українськими етнозаписами не тільки збирачами, але й науковцями [1]. Центр Американського народного життя при Бібліотеці Конгресу у січні 1977 року провів Конференцію про етнічні звукозаписи. Роком пізніше Меморіальна фундація Джона Едвардса в Лос-Анджелесі отримала грант від Національного фонду мистецтва на укладення вичерпної дискографії етнічних американських записів, зроблених перед Другою світовою війною. Цей проект реалізував Річард Спотсвуд – автор замислу і головний дослідник. В 1990 році він надрукував монументальну 7-томну працю «Ethnic Music on Records: a Discography of Ethnic Recordings Produced in the United States, 1893 to 1942» [10]. Ця праця каталогізувала близько 200 тисяч етнічних записів. Якщо в проектах 50-х рр. на конвертах знаходимо тільки коротку інформацію про виконавців і назви творів, то в 70-х додаються вкладені до конверту 10-сторінкові брошури з анотаціями і детальними паспортами записів. Єдиною фірмою звукозаписів 50–70-х рр. фактично виступала «Folkways Records» (засновник Мозес Аш). Серед її проектів цього часу виділяються кілька збірників, коментатором яких є Генрі Коуелл. В першу чергу це оригінальний збірник різних фольклорних творів, записаних в Україні. В анотації до альбому вміщений нарис історії України й музикологічні аналізи, однак відомостей про географію походження і виконавців та записувачів не вказано. Це 6 інструментальних і вокально-інструментальних творів карпатського регіону (підказують назви треків) і 2 гуртові ліричні пісні пізньої традиції ймовірно поліського походження. Автор анотації вважає всі твори старовинними. Цей проект перевидався 6 разів у всіх актуальних звукових форматах і є дійсно зразком автентики серед популярно-академічних фольклорних обробок.

Також багаторазово передруковувались 2 платівки-антології, укладені Г. Коуеллом. Один з проектів представляє Україну в контексті фольклору 15-ти країн з усіх материків жартівливою піснею «Ой у полі криниченька. Тіда-руда я» – багатоголосою піснею з сольним заспівом, виконану молодими сильними голосами. Показово, що Україна тут виділена окремо, бо зазвичай її треба шукати в розділі «країни СРСР». Інша антологія Г. Коуелла представляє український фольклор серед фольклору країн СРСР 2 треками – щойно згадуваною жартівливою піснею і треком «Аркан».

Як і в ранніх виданнях, в проектах 1950–1970-х рр. нема вказівки на місцевість походження звукозаписів.

В цей період з'являється продукція, випущена в Канаді. Це проекти Роберта Богдана Климаша – першого українсько-канадського фольклориста, який протягом 1960-х проїхав канадськими степами, записуючи фольклорні пісні та інші дотичні відомості в поселеннях українських іммігрантів у Канаді. Зібрані багатющі матеріали, які створили макет справжньої давньої сільської культури. Більшість матеріалів зберігається в архівах Едмонтону та Вінніпегу та служать найціннішими ресурсами для сучасних фольклористів. Серія платівок вийшла в комплекті з книгами Р. Климаша [7, 8].

Важливими подіями 1960-х в лемківському середовищі стали дві акції, присвячені темі традиційного весілля – перевидання історичних записів С. Шкимби та організація зйомок фільму. Після появи фільму нові лемківські записи в Америці не продукувалися [1].

Активність звуковидань 1990–2000-х років значно менша. Це проекти записані вже на компакт-дисках. Однією групою серед них є перевидані записи короткограйних платівок 1925–1935 рр. у вигляді тематичних альбомів CD audio (альбом видатного скрипаля П. Гуменюка тощо). Іншу групу складають переформлені у компакт-диски (CD-R) записи довгограйних платівок 1950–1960-х, які продаються в Інтернет-магазинах та на індивідуальні замовлення. Ці проекти супроводжують ще й електронні буклети, які у форматі PDF можна вільно завантажити із сайту Folkways. З приватних колекцій комплектуються збірки творів галицької та лемківської діаспор в Америці 1928–1933 рр., які на індивідуальне замовлення копіюються у форматі CD-R (7 проектів, укладач – В. Максимович).

Висновки. Вчасне комерційне зацікавлення музичних компаній зразками традиційної музичної культури українців спричинилося до збереження музики, яка могла би бути втрачена. Незважаючи на те, що звукозаписи робилися з фінансовою прибутковою метою, для українців це носило і культурну місію – збереження автентичних архаїчних прикладів традиційної народної музики, виконаної локальним діалектом.

Найбільше записів здійснено галицькою та лемківською діаспорою, яка започаткувала цей процес, починаючи з 1920-х років. Носіями звукозаписів були протягом більшої частини ХХ ст. грамплатівки, в кінці ХХ ст. – аудіокасети і компакт-диски. Виконавцями звукових матеріалів у різний час були селяни (етнофори) – особливо цінні виконавці, оскільки вони найяскравіше відтворюють стильову манеру локальних матеріалів, народні музиканти-професіонали з власними інструментальними капелами. Представлені звукові матеріали є зразками як інструментальних, так і вокальних жанрів. Особливе місце займають інструментальні композиції, тематичні пісенно-обрядові драматичні композиції, а також вокальні твори. Левова частка звукозаписів створена в період 20–50-х рр., пізніше – їхнє перевидання на новіших носіях. Аж в 90-х рр. знову відродився інтерес до етнічних звукозаписів, їхнє наукове дослідження. Отже, можна стверджувати про достатні здобутки у сфері українських етнічних звукозаписів в Північній Америці.

1. Горбаль М. Лемківська народна музика на воскових циліндрах (1901–1913) і американських рекордах (1928–1930) / Б. Горбаль, В. Максимович. – Львів, 2008. – 187 с.
2. Дутчак В. Бандурне мистецтво українського зарубіжжя ХХ – початку ХХІ століття: монографія / Віолетта Дутчак. – Івано-Франківськ : Фоліант, 2013. – 488 с.
3. Карась Г. Музична культура української діаспори у світовому часопросторі ХХ століття: монографія / Ганна Карась. – Івано-Франківськ : Тіповіт, 2012. – 1164 с.
4. Клименко І. Дискографія української етномузики (автентичне виконання). 1908–2010 : Ілюстрований хронологічний реєстр з анотаціями і покажчиками / Ірина Клименко. – Київ, 2010. – 360 с.
5. Максим'юк С. Українські звукозаписи в Америці: Короткограйний період в 70-78 об / хв. (1903–1960) / С. Максим'юк // З історії українського звукозапису та дискографії : збірник статей. – Львів- Вашингтон : Вид-во Укр. катол. Ун-ту, 2003. – С. 200–215.
6. Сурмач М. Історія моєї «Сурми». Спогади книгаря / М. Сурмач. – Київ : Дніпро, 1977. – 191 с.
7. Klymasz Robert Bogdan. An Introduction to the Ukrainian-Canadian Immigrant Folksong Cycle. Musical Transcriptions by Walter P. Klymkiw / R. B. Klymasz. – Ottawa : National Museums of Canada, 1970. – 106 p.

8. Klymasz Robert Bogdan. The Ukrainian Winter Folk Song Cycle in Canada. Musical Transcriptions by K. Peacock? (W. P. Klymkiw?) / R. B. Klymasz // National Museums of Canada Bulletin No. 236. Folklore Series No. 9. – Ottawa Ontario : National Museums of Canada, 1970. – 156 p.
9. Spottswood Richard K. Ethnic Music in America: First Progress Report on a Discography / R. K. Spottswood // JEMF Quarterly. – No. 54. – Los Angeles, Summer 1979.
10. Spottswood Richard K. Ethnic Music on Records. A Discography of Ethnic Recordings Produced in the United States, 1893–1942. – Vol.2: Slavic / R. K. Spottswood. – Urbana and Chicago : University of Illinois Press, 1990. – 552 p.

Стаття розглядає історію аудіопублікацій української етнічної музики в Северній Америці. Освітлені характерні особливості кожного періоду звукозапису. Виділені основні звукозаписувальні фірми та їх продукція, персоналії виконавців, збирачів, репертуар, жанрові та стилеві напрями.

Ключові слова: українська діаспора Северної Америки, звукозапис, український музикальний фольклор.

The article examines the history of Ukrainian ethnic music audio publications in North America. The characteristics of each recording period are described. It finds out the main sound recording companies and their production, artists' and collectors' personalities, repertoire, genre and stylistic trends.

Key words: Ukrainian diaspora in North America, sound recordings, Ukrainian folk music.

УДК 78.27

Тереса Мацієвська

«САМОУЧКА» МАКСИМА КОПКА В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКИХ МУЗИЧНО-ТЕОРЕТИЧНИХ ВИДАНЬ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

У статті розглядаються структурні і методичні особливості підручника «Самоучка» Максима Копка у порівняльному аналізі з підручником І.Кипріяна, В.Садовського. Підручник розглядається як втілення завдань З'їзду українських музик 1899 р. для видавництва музично-теоретичних підручників в Галичині кінця ХІХ – початку ХХ століття. Висвітлено термінологічні особливості праці М.Копка.

Ключові слова: М.Копко, «Самоучка», З'їзд українських музик, І.Кипріян, В.Садовський, пісня, термінологія.

Про знамениті події в історії, про музичні традиції Галичини є багато написано. Але питання музично-теоретичних досліджень і сьогодні є недостатнім. Для музикознавців, учнів середніх навчальних закладів, студентів музичних ВНЗ залишаються невідомими історія та методика викладання теоретичних дисциплін цього періоду. Початок ХХ сторіччя став важливим етапом у становленні та розвитку професійного викладання музично-теоретичних дисциплін в Галичині.

У пропонованій статті проведено науковий аналіз підручника «Самоучка» М.Копка (1859–1919) – автора та викладача музично-теоретичних дисциплін у Перемишльській музичній гімназії, інституту для дівчат. З появою «Самоучки» (Перемишль, 1901) громадськість Галичини – інтелігенція, вчителі з ентузіазмом використовували його як у теоретично-викладацькій діяльності, так і в практичних чисельних хорових виступах на теренах Галичини та за її межами. На популярність «Самоучки» у практиці багатьох учителів музики та викладачів хорового мистецтва вказує повторне видання збірника в 1907 році.

Актуальність статті зумовлена тим, що здобутки М.Копка в галузі теорії музики досі не з'ясовані і належно не поціновані. Зустрічаються тільки згадки переліку творчості композитора в дослідженнях з історії музики у сучасних музикознавчих працях: композиторської – у книзі В.Витвицького [1, с.63–65], статті Я.Михальчишина [11, с.172–174], монографії М.Черепанина [14, с.275], музикознавчій праці П.Медведика [10, с.411], другому томі шеститомової «Історії української музики» [4, с.392].

Мета статті – з'ясування структурних і методичних особливостей підручника М.Копка «Самоучка» у порівнянні з тогочасними галицькими музично-теоретичними виданнями.